

DE DIVISIONE JURIUM
EX JURE PATRIO ET ROMANO
SPECIMEN ACADEMICUM,

QUOD
SPECIALI SÆ REG. MAJESTATIS VENIA
ET
CONSENSU CONSULTISS. FACULT. JURID. UPSAL.

P. P.

MAG. CAROLUS OL. DELLDÉN
PHILOSOPHIE PRACTICÆ DOCENS. JURIS UTRIUSQUE CANDID.
AD CONSIST. ACAD. AMANUENSIS, STIP. STJERNCR.

RESPONDENTE
JOH. AX. ORSTADIO
Med. Jemtl.

P. I.

IN AUDIT. GUST. DIE XVII APRILIS MDCCXXIV.

H. A. M. S.

UP SALIA E
EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

IN SACRAM REG. MAJ:EM
SPECTATÆ FIDEI VIRIS
MAXIME REVERENDIS ATQUE CELEBERRIMIS
DOM. MAG. NICOL. MAGN. BERLIN

S. S. TH. DOCTORI
AD GYMN. HERNOËS. PHILOSOPHIE LECTORI
PAST. ET PRÆPOS. IN STIGSJÖ ET WIKSJÖ
ET

DOM. MAG. JOHANNI NORRMAN
PROFESSORI,
AD GYMN. HERNOËS. LL. OO. LECTORI

S A C R U M

debuit, voluit
JOM. AX. ORSTADIUS.

KONUNGENS
TROTJENARE, MAJOREN
VÅLBORNE
HERR O. C. AF HUSS
OCH
CAPITAINEN
VÅLBORNE
HERR E M A N. D I L L N E R

Vördnadsfullt tillegnadt

af

JOHAN AXEL ORSTADIUS.

KYRKOHEDEN
ÖVER GUDMUNDRA OCH HÖGSJÖ FÖRSAMLINGAR
VÅLÅREVÖRDIGE OCH HÖGVÅLLÄRDE
HERR DANIEL ORSTADIUS
OCH
PASTORSKAN
HÖGÅDLA
FRU ULRINKA ORSTADIUS
FÖDD DILLNER

De huldaste Föräldrar

af

en lydig Son
JOHAN AXEL,

DE DIVISIONE JURIUM
EX JURE PATRIO ET ROMANO
SPECIMEN ACADEMICUM.

§. I.

OBJECTUM scientiæ adcurate determinare, mentique præfixum ita tenere, ut ne minima quidem ex parte ejusdem vis atque ambitus in specialioribus disciplinæ disquisitionibus pereat, magni omnino esse quin & maximi momenti intelligentiores censentur. Quod quidem non modo momenti verum etiam curæ atque diligentia singularis habendum existimamus. Est vero Philosophia radix, quæ singulas quasvis disciplinas non secus ac ramos a stipite producit, locu[m]que ipsis in regione cognitionis humanæ proprium designat. Juste dixeris hoc philosophiæ munus constructionem principii scientifici; quæ quo adcuratior absoluta sit, eo firmiori fundamento nititur specialis disciplina. Iniquissimum omnino ferunt judicium ii peculiariis ejusdem scientiæ Cultores, qui ejusmodi constructionem philosophicam contemnui habentes, non ipsa opus esse existimant, sed empirica quadam ratione ducti, notionem, quam explicabit disciplina, integrum ex regione experientiæ desumunt, originariæ ejusdem indolis parum curiosi. Quod dum faciunt, primis in scientiæ principiis admittunt qualitates illas occultas, quas removendas jam longe abhinc sibi perswasit sagacior adcuratiorque rerum per vestigatio. Quibus quidem qualitatibus ex ipso principio remotis, in novam etiam lucem infertur disciplinæ peculiaris ædificium. Quam nostram sententiam amplexatos vidimus adprobavimusque juris peritos, sagaeissimi ipsos judicii solidissimæque

A

doctrinæ

doctrinæ viros, qui tanti æstimandam censerent disquisitionem philosophicam, ut eodem, qua tali, cuiuslibet singularis Juris prudentiae disciplinam, veluti fundamento subnitendam existimaverint. Ita Jus, quod dicunt, *publicum positivum* suam philosophicam de Jure publico universali disquisitionem nactum est; *Jus privatum in genere*, suum *Jus privatum philosophicum* s. *Jus naturæ privatum*: eaque *Juris privati species*, quæ *criminis* complectitur, suam *Juris criminalis philosophiam*: nec quæ *Leges de agris, artibus fabrilibus & commerciis* comprehendit *Jurisprudentia*, sua caruit disquisitione philosophica, *Oeconomia* nempe *Nationali* c. s. p. Nec diutius in exemplo persequendo commorabimur. Exinde vero via, quam *regressivam* dicunt, aditum nobis pandere voluimus ad argumentum, quod specimini nostro propoluimus, philosophicam in genere disquisitionem cum specialiori Juridica connexuro. Nec possumus quin laudemus ingeniosissimorum virorum operam, qui indigestam statutorum legumque molem in systematis formam redigere, organicaque quadam ratione a Speculativo quodam principio ordinare suscepserunt. Ducti illi fuerunt certa atque indubitata sententia, vitæ cum internæ tum externæ phænomena æternarum regi & regenda esse legum ordine, quarum ea est indoles, ut omnes, diversissimæ licet speciei, communem eamdemque habeant originem. Postulant itaque illi, & recte omnino postulant, unam esse radicem, unde & Juridicæ & Moralis Legislationis principium ducatur; esse aliquod in homine, quod in se & per se unitatis titulum præferat, quod vero primum in sua universalitate spectatum philosophicæ reflexioni obversetur, dein autem specialiori respectu consideratum huic vel alteri disciplinæ objecrum præbeat, conservata tamen rerum illa concatenatione, quæ unitatis in principio admissæ dignitatem significet, ordinemque tueatur.

§. II.

Verbo jam indicavimus esse aliquam, dissocianti reflexioni oppo-

oppositam, unitatis ideam, quæ practicam omnem connectit disquisitionem. A proposito autem nostro alienum est perquirere & originatiam hanc Motum Jurisque 1) unitatem, & eorumdem, artificio scientiarum constructo, explicatam diversitatem. Heic tantummodo adplicando uti volumus principiis, ad quæ eiusmodi pervestigatio nos adduxit.

Juridicæ disquisitionis totam si proprius circumspicias regio-
nem, ipsam non minus quam aliam quamlibet, quæ experien-
tiā tangit, scientiam in duas dividi partes invenies, quarum
alteram mere Theoreticam, Adplicatam alteram, haud inepte
nomines. Necessitas hujus divisionis causa fuisse nobis visa est,
eū Juris Naturæ, Jurisque Positivi 2) disciplinas seorsim tracta-
verint scriptores. Speculativa omnis i. e. mere Theoretica dis-
quisitio id in se habet, quod universalis sit, nec tempus nec
homines, nec nationes curet, sed in objecto, scientifica ratione
construendo, unice versetur. Tangit etiam hæc ipsa vitam vi-
vendique ordinem, sed ab omni individualitate abstrahendo vi-
tam quasi in radice suæ ipsius universalitatis spectat, perspectam
que reflexionis speculo opponit. Ita Jus Naturæ s. Juris philo-
sophia (Philosophist Råst Låra) specialiores quascunque omittens
quæstiones, unam generaliter notionem construit i. e. ex ultimo
quodam principio rationis humanæ auctoritatem simul ac necessi-
tatem juris vindicat, Jurisque universalissime spectati argumentum
exponit. Hinc mere theoreticam appellavimus istiusmodi disqui-
sitionis.

- 1) Quem in finem nos etiam vires operamque insumsimus in Op. Diss. Acad. Notionem Juris quæ Fichtio originem debet, examina-
tura, cuius IV. pp. typis prod.
- 2) Ut ambiguus Juris positivi significatus lectori explicatior fiat, il-
lum delegamus ad Diss. In Jus Naturæ Recentiorum Strictuaræ,
Præf. Prof. Doct. Biberg Ups. 1818, cuius opellæ præstantiam
non possumus non palam collaudare.

sitionem, licet practicum ejusdem sit objectum. — Atque Juris positivi disciplina theoretica etiam nominanda est, quippe quæ in cognoscendo versatur, sed theoretico sensu adplicata. "Neque 3) enim leges (quod habet etiam consummatisimum Juris positivi systema) ita scribi possunt, ut omnes casus (δηματα) qui quandoque inciderint, comprehendantur, sed sufficit & ea quæ plerumque accident, contineri." Qua in sententia duo consideravimus momenta, unum, ut indicetur finis, cui ejusmodi Juris positivi systema inserviet, alterum, ut impedimenta ostendat, quorum ea vis est, ut non nisi imperfecte ad finem adtingendum accedat humana sollertia. Si enim positivi juris corpus adcuratius pensitaveris, id in problematis natura positum est, ut inadæquata semper exsriterit ejusdem solutio. Spectabamus juris naturæ universalitatem. Huic omnino opposita est juris positivi i. e. legum positivarum *individualitas*. Ut enim nullum est, quum generatim species, Jus, quod non cunctis competit hominibus, ita ferri nequit lex (Juridica), cuius is foret ambitus, ut omne obligatum teneret genus humanum. Sed innuit citatum dogma aliam iuri individualitatem, quæ subtilius rem tangit. In eo scilicet laborare dicitur omnis lex, ut non omnes in se comprehendere valeat casus, casuumque variationes, quos hominum vita suppetit. Cujus asserti duplarem invenimus rationem, *geneticam* unam, *empiricam* alteram, quæ ambæ, si ulteriori opus foret testimonio, individualitatis notam contestantur, quæ in lege quacunque technicopractica (juridica) locum habet. Genetica ex legum ipsarum compositione (constructione) deducenda est, quum is, qui legem sive civilem sive criminalem statuit, viam sequatur necesse est non illam, quam philosophi a priori directam appellant, sed contra illam, quæ inducunt.

3) L.I. T. III. ss. dicit *Theophrastus*, jura constitui oportet in his, quæ επει το ολεσσον accident non επει παραλογα 3 Rompon. Lib 25 ad Sabinum.

ctionis 4) nomine insignitur. Hęc progreendi methodus facta colligit ordinatque, ut ex iis, quę facta sint & fiant, concludat ad ea qum futura sint. Non synthetica, nam nulla in experientiæ regione valet synthesis, sed inductitia quadam ratione casus consimiles in ordinis seriem redigit, dissimilesque seorsim concipit, quo plures concipiāt, inque systematis formam ordinet, eo sibi aptior sufficiētiorque. Sed, quod dolendum, cito eidem resistit, quem transgredi nequit, limes in problematis solvendi natura positus. Hęc est, quam empiricam supra nōminavimus, ratio; succinctisque hisce exprimi potest verbis, quod partim retro tantum spectet, retro vergat experientia, nec ad futurum valeat ejusdem nisi mere conjecturalis usus; partim quot casus suppeditet manuique ordinatrici offerat, ex innumerorum casuum multitudine simulatque possibilitate non omnes sed quosdam tantummodo exhibere queat. Nec tamen hoc solum est empiricum atque individuale, quod juri cuiilibet positivo inhæret. Ineptissimam etenim merito judices eam legeim legumve systema, quod non intīnam desumserit indolem ex charactere, cultura &c. illius gentis cui lata lex est, cujusque crescente cultura, mutationem etiam lex subeat necesse est. Quod omne in legibus singulis individuale est, licet cunctæ & singulæ in jure rationis (Förnufts rätt) ultimum agnoscant principium. Quo etiam ex summo Juris principio deducenda est illa lex, quam sequi debet philosophiæ in Juris positivi systemate condendo usus. *Constitutivum* ex una parte hunc nomines usum, quippe quod philosophia juris ipsum constituit, i. e. construit, scientiæ juridicæ objectum; *regulativum* ex altera parte & duplice sensu psychologico rectiusve anthropologico, quum mentes moresque hominum explicat philosophia, logico deinceps s. formalis, quum ordinis

4) Percelebrem citamus Auctorem *Blackstone*, qui ut intīmum Legislationis Anglicæ (Common-law) sapientiæ criterium adfert, quod Leges sint sensim a Jure Consuetudinario desumtæ Vol. I. p. 74.

ordinis systematisque figura e philosophia omnis præscribitur atque designatur.

Si vero legum *jam positarum* codicem consideres, singularis nobis visus est disquisitionis philosophicæ usus. Duo in hære concepimus extrema; juris ipsius constructionem philosophicam ex una parte; ex altera Leges sic dictas positivas s, juris positivi codicem. *Extrema* hæc nominavimus, quia inter eadem medium aliquod locum habere nobis persuasimus. Nec omnino desideres ejusmodi, quæ intermediaria exsisteret, theoræ exemplar, quum *Institutiones Justinianeas* contempleris. Quem enim legislatoris consilium atque ratio conservavit ordinem in juribus condendis, eundem jurisconsultus, si fidi tueatur *interpretis* partes, e statutis legibus abstractum concipiatur atque ita amplectatur, ut non tantum eamdem spiret mentein *theoria* ac *leges*, unde abstracta est, verum etiam ut *theoria* hæc non sit nisi systematice ordinata *imago*, cui leges positæ singulæ figuram atque lineamenta præbuerint. Ejusmodi *theoria*, in idea sua non minus generalis quam specialibus ipsa statutis schematismum præbens, principii unitatem cum varia atque multiplici legum regularumque multitudine confociabit, rationem exhibens, ex qua principium hocce in statutorum formis evolutum fese exseruerit, conservata tamen in tanta legum multitudine, quæ omnia adunat, unitatis idea. Cujus quidem theoræ intermediaæ exemplum *Institutiones Justiniani* indicavimus. Hoc enim consilio, si jus civile respicias, compositæ videntur hæ *Institutiones* 5), licet innumerorum, unde delumenda essent, statutorum indigesta moles id

5) Et cum constitutiones antea confusas in luculentam ereximus consonantiam, tunc nostram extendimus curam ad immensa veteris prudentiae volumina & opus desperatum quasi per medium profundum eentes cœlesti favore jam adimplevimus . . . ut sint totius legitimæ scientiæ prima elementa. Justin, de Confirmatione Institutionum §§. II, & IV.

id effecerit, ut Justinianus, qui excellentissimis ad hoc opus conficiendum usus est viris *Joanne*, *Leontio*, *Basilide*, *Tribonianio*, *Constantino*, *Theophilo*, *Dioscoro* c. c.; opus tamen desperatum ipse appellaverit, quandoquidum fragmentorum diversitatem inter se adaptare persæpe non valuit manus perita ordinatoris. Nec omnino ab nostratis, quos juris scientiæ peritisimos tulit patriæ terra, absuit studium ejusmodi legum theoriam componendi ordinandique. Immortalis noster *Nehrman* 6) & Civilis & Criminalistici juris regionem hoc consilio penetravit; quin & *Funk* 7) *Tengwall* 8), & in recentissimis temporibus Cel. *Bring* 9) in eundem finem operam insunxit quamvis ipsi nominis primam adposuerit manum.

Sed jam multi sumus, ut mentem significaremus, qua disciplinarum confinium limites ponendos judicemus.

§. III.

Vocem vix inveneris s. terminum quendam technicum, cuius varius magis sibique inconsistentior sit, quam juris vocabuli significatus. Aut enim a) jus indicat facultatem illam s. vim repulsivam, homini ut morali destinatione devincto competenter, per quam omnia illa repellit, quæ eidem agenti resistunt (quæ juris est significatio ubi de constructione juris notionis philosophica quæstio est, & Svet. justissime vertitur Rätt-substantivum non vero Adjectivum rätt justum quod morale quid innuit):

aut

-
- 6) Inledning till Sv. Jurisprudentia Civilis; och Inl. till Sv. Jurispr. Criminalis.
- 7) Genväg till Sv. Lagfarenheten.
- 8) Twistemåls Lagfarenheten utur Sveriges Lag' &c.
- 9) Grunderna till Sy. Civil Lagfarenheten.

aut b) Specialius sumtum continet jus determinatam quandam postulationem, alterius subjecti officio respondentem, Råttig-
het, cui semper subjectivum aliquid inhæret, cogendique facultas;
aut c) legum in sistema coactarum complexum 10) ut ex. c.
Jus Romanum, J. Canonicum, Svecanum, Lag, Lag-Codex,
Lagfistning, quin & specialius spectatum, systematis totius par-
ticulam ut Jus Flavianum J. Papirianum, J. Ælianum &c.
aut d) distinctionem quandam mere Theoreticam inter varias
scientia objectorumque scientiarum partes; ex. c. contradistinctas
illas Jus Positivum & J. Naturæ, nec non intra Juris ipsius Na-
turæ regionem J. hypotheticum & absolutum; in jure positivo Jus
publicum & privatum, Jus civile & criminale, in quibus ambo-
bus occurrit Jus constitutum & procesuale c. pl. dist.
aut e) Comprehendit Jus illud Judicium s. forum in quo lis di-
rimitur, ut vocari in Jus (förl Råta, Råten, Domstol) quo
pertinet apud Romanos distinctio eorum, quæ siebant in Jure
(i. e. apud Magistratus) & in judicio (i. e. coram judice) quæ
distinctio eo potius in nostris temporibus desit, quo manifestius
constat, iam ante Justinianum pedaneos judices 1) desisse.

Qui-

- 10) Jus generale nomen est, lex autem juris est species Decret. Di-
stinct. I. Cap. II.
1) Controversum hoc in Jure Romano momentum breviter commen-
tabimus. Constat enim (Cfr. L.V. ff. C. de Jurisdictione C. III.
3. de pedan. Jud. & V. C. Gerh. Nood. de Jurisd. & Imp. L. 1.
C. v. p. 148 ss. c. pl.) in Roma quondam existisse istiusmodi
Pedaneos Judices (*pedanei iuris*) qui stantes judicabant. Illis singu-
lare causæ cognoscendæ a Magistratibus delegabantur, cogni-
tionem habuerunt non jurisdictionem, nempe in humilioribus ne-
gotiis (causis 300 Aureor). Illos licet Justin. sustulerit (Cfr. cum
ll. cc. Nov. 82) nec deplorandam illorum censeas jaeturam, in
uno tamen respectu notandi nobis videntur illi pedanei judices
quia primam quasi rationem arbitris constituendis præbuerint,
quorum demum auctoritatem ad *judicia conciliatoria* creanda sum-
mum suisse judicamus: quæ tamen omnia, speciale a proposito
præsenti alienam, disquisitionem requirunt.